

شعری از کتاب موسیقی مجلسی اثر جیمز جویس

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۹/۱۹ - تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۹/۲۶

DOR: [20.1001.1.27835480.1401.2.11.1.6](https://doi.org/10.21835480.1401.2.11.1.6)

می‌کوبد، بر درخت می‌کوبد؛
و باد بر گردِ تنهایی مان شادمانه صغیر می‌کشد.
برگ‌ها- با گردش سال و درآفتادن به ورطه‌ی پاییز
هرگز آه نمی‌کشند.
کنون، آه کنون
دگر این نوا و نغمه‌ی مغمومانه را نمی‌شنویم!
اما محبوبم، پیش از بدرود غمگنانه‌مان در پایان این روز
دگر بار یک‌دیگر را خواهیم بوسید.
هیچ غمگین مباش محبوبم-
این سال، این سال در گذر است.

مترجم: مریم دادگر *

از کتاب موسیقی مجلسی / جیمز جویس / برگردان: مریم دادگر

کنون، آه کنون، در این سرزمین آفتاب‌خورده
جایی که عشق نغمه‌ای چنان شیرین ساز کرد
هر دومان، صبورانه به یاد عشق دیرین مان
دست در دست یک‌دیگر سرگردان خواهیم ماند،
مغموم و دل‌غمناک نیز نخواهیم بود چرا که
عشق مان که حال این‌گونه پایان می‌یابد، شادمانه بود.
یغماگری در جامه‌ی قرمز و زرد

* maryamdadgar5988@gmail.com

بیان می‌کند. تغییر فصل‌ها، گذر روز به شب، حضور شوم ماه، پرواز شب‌پره، تصویرپردازی آب و پرندگان، آمیزش رنگ و صدا و زمان و مکان و بسیاری صور خیال و نمادهای دیگر، هریک در شکل‌گیری فضا و حال و هوای متغیری که جویس در این سلسله ترانه‌ها آفریده سهمی سازنده دارد.

فرم عمیقاً شخصی این منظومه محتوای عاطفی خود را از حس‌هایی برگرفته است که روحیه جویس را در سال‌های میان ۱۰۹۱ تا ۴۰۹۱- یعنی زمان سروده شدن آن‌ها- شکل داده بود و این گروه از شعرها، درونمایه‌های بسیاری را عرضه می‌کند که تم غالب آثار بعدی او شدند: وسوسه‌ها و سرخوردگی‌های عشق، تلخکامی و جدایی حاصل از احساس بی‌وفایی، وازدگی، تنهایی، سرزنش‌های اجتماعی، کارکردهای پیچیده هنر در خودآگاه انسانی و دو نقش متضاد عمومی و خصوصی شاعر.

شواهد به‌دست آمده از نامه‌های جویس نشان می‌دهد که او در اصل می‌خواست این منظومه را در دو بخش تنظیم کند و بدین ترتیب ظهور و زوال عشق پایان یافته را به تصویر بکشد. همچنین امید می‌برد که زمانی آهنگ‌هایی بر این شعرها نهاده شود. در سال ۷۰۹۱، سالی که مجموعه‌ی موسیقی مجلسی برای نخستین بار منتشر شد، جی. مالینوکس پالمِر آهنگساز در نامه‌ای به جویس، از او اجازه خواست تا برای چند قطعه از منظومه آهنگ بسازد، و جویس از جان و دل پذیرفت. در سال ۹۰۹۱، دستنویس چند قطعه شعر که پالمِر بر آن‌ها آهنگ ساخته بود، به‌دست جویس رسید و در ماه ژوئیه ۹۰۹۱ در نامه‌ای آهنگساز را به ادامه‌ی کار برانگیخت:

امیدوارم که همه‌ی موسیقی مجلسی را در فرصت لازم با موسیقی همراه کنید. در واقع هنگام نوشتن آن، خود تا اندازه‌ای به همین موضوع می‌اندیشیدم، و این منظومه

*Now, O now, in this brown land
Where Love did so sweet music make
, We two shall wander, hand in hand
, Forbearing for old friendship sake
Nor grieve because our love was gay
. Which now is ended in this way
A rogue in red and yellow dress
;Is knocking, knocking at the tree
And all around our loneliness
. The wind is whistling merrily
The leaves—they do not sigh at all
. When the year takes them in the fall
Now, O now, we hear no more
! The vilanelle and roundelay
Yet will we kiss, sweetheart, before
. We take sad leave at close of day
—Grieve not, sweetheart, for anything
The year, the year is gathering*

جویس از راه کلمه‌ها به چیزها می‌رسد، به جای آن‌که از راه چیزها به کلمه‌ها برسد. (جی‌ام کوهن)

کتاب موسیقی مجلسی، نخستین اثر چاپ‌شده جویس، در ماه مه ۷۰۹۱ از سوی انتشارات ال‌کین متیوز در لندن انتشار یافت. این کتاب دربرگیرنده سی و شش قطعه شعر به هم وابسته است که در قالب منظومه‌ای با لحن غنایی، حسیات گوناگون برانگیخته از عشقی آرمانی را که به ناکامی می‌کشد، عرضه می‌کند. زنجیره این ترانه‌ها که شبیه به شیوه الیزابتی سروده شده‌اند، کلیتی از حالات عاطفی مختلف را به یاری انگاره‌های حسی زنده و نمادهای مؤثر و شورانگیز

در عمل سلسله‌ای از ترانه‌هاست و اگر موسیقی دان بودم، احتمالاً خود آهنگ‌هایی بر آن‌ها می‌نهادم. (نامه‌ها، ج ۱، ۷۶).

عنوان موسیقی مجلسی موردپسند جویس نبود، و در نامه‌ای به برادرش استنیسلاس جویس در پاییز ۶۰۹۱ از این ناخرسندی خود یاد کرده بود: دلیل ناخرسندی‌ام از موسیقی مجلسی برای عنوان منظومه این است که بیش از حد خودپسندانه است. به نظرم عنوانی مناسب‌تر است که تا اندازه‌ای از محتوا فاصله بگیرد بی‌آن‌که بر روی هم بی‌اعتبارش سازد (نامه‌ها، ج ۲، ۲۸۱). منظور جویس از این سخن روشن نیست؛ اما ظاهراً در نامه‌ای که چندی بعد، در ماه مارس ۷۰۹۱ و هنگامی که نمونه‌های چاپی کتاب به دستش رسیده بود، به برادرش نوشته نیت او را بهتر می‌توان دریافت: از کتاب خوشم نمی‌آید و کاش منتشر شود و به لعنت خدا گرفتار. با این حال، کتاب نویسنده‌ای جوان است. زمانی آن‌گونه حس می‌کردم. به‌نظرم اصلاً کتاب شعر عاشقانه نیست (نامه‌ها، ج ۲، ۹۱۲).

هرچند در مورد نام کتاب بسیار گفته‌اند، گمان می‌رود که ابداع‌کننده‌ی آن استنیسلاس، برادر مؤلف باشد. در کتاب خود مسئول برادرم می‌نویسد: (من پیشنهاد کردم و جیم عنوان موسیقی مجلسی را برای مجموعه پذیرفت).

شعر جویس بر پایه‌ی ضابطه‌ها و اصولی شکل گرفته است که با ضابطه‌های داستان و رمان اساساً تمایز دارد، و با این حال ذره‌ای از نیروی خلاقه‌ی یکی از بزرگ‌ترین نویسندگان سده‌ی بیستم نمی‌کاهد.

مایکل پتریک گیلپی

ترجمه‌ی: فرید حسینیان تهرانی و دارا صادقی

مجموعه شعر موسیقی مجلسی در قالب کتاب‌های شعر دو زبانه نشر هرمس با ترجمه‌ی فرید حسینیان و دارا صادقی